33. 6

DISSERTATIO INAVGVRALIS MEDICA
SISTENS
SELECTAS QVASDAM OBSERVATIONES
DE

HÆMOPTYS

QVAM

FAVENTE NVMINE SVMMO

PRÆSIDE

DN. FRIDERICO HOFFMANN

FACVLTATIS MEDICÆ SENIORE
& h. t. DECANO

PRO LICENTIA

SVMMOS IN MEDICINA HONORES RITE IMPETRANDI

Ad d.   Maii A. AE. C. MDCCXXX.

Publicæ eruditorum diſquiſitioni exhibebit

IOHANNES ANDREAS HARNISCHIVS

GERA-VARISCVS.

HALAE MAGDEBVRGICAE
Typis JOH. CHRISTIANI HILLIGERI. Acad. Typogr.

ILLVSTRISSIMIS, GENEROSISSIMISQVE
COMITIBVS AC DOMINIS,

DOMINO HEINRICO XVIII
DOMINO HEINRICO XXII
DOMINO HEINRICO XXV

JVNIORIS LINEÆ RVTHENIS,
COMITIBVS AC DOMINIS A PLAVIA,
DOMINIS IN GREIZA, CRANICHFELDA, GERA
LOBENSTEINIO ET SCHLEIZA.

DOMINIS AC NVTRITIIS SVIS
GRATIOSISSIMIS, BENIGNISSIMIS,

PRIMITIAS HASCE STVDIORVM
TANQVAM HVMILLIMÆ AC DEVOTISSIMÆ
SVBIECTIONIS MONVMENTVM
OFFERRE ET CONSECRARE AVSVS FVIT

SVBIECTISSIMVS AC HVMILLIMVS SERVVS

JOHANNES ANDREAS HARNISCHIV
GERA - VARISCVS.

DISSERTATIO INAVGVRALIS

SISTENS

SELECTAS QVASDAM OBSERVATIONES

DE

HÆMOPTYSI.

PROOEMIVM.

NOn unam quidem, ſed complures ob cauſas accidit, quod ſalutaris noſtra ars, tam longo quo culta eſt temporis tractu, non ampliora cepit incrementa, neque hodie ad huc capit; vix tamen ulla frequentior majorique eſt impedimento, quam obſervationum partim neglectus, partim omiſſa rationalis applicatio. Sunt enim inter Medicos ſcioli multi, multi ignari, pauci ſapientes naturæ conſulti. Scioli quippe non ex rebus, ſed ingenio ſuo ſapiunt & inverſo plane ordine procedunt. Nam cauſas comminiſcuntur & principia

ſtatuminant prius, quam per obſervatorum ſufficientem apparatum de veritate facti redditi ſunt certiſſimi. Quo fit, ut excludant hypotheſes, quæ in ſingularibus quidem caſibus nonnunquam admittendæ, ſed ad explicanda clare ac demonſtrative omnia quæ eveniunt, neutiquam quadrant, multo minus ſufficiunt. Ac ſi poſtea nihiloſecius opinionibus ſuis naturam, vel obtorto collo, accomodare nituntur, conficiunt ratiocinia frivola & conſuunt ſyſtemata laciniosa atque hiulca, ſimul etiam impediunt magnopere, ne obſervatis cum debita attentione cunctis iisdemque collatis & ad veras rationes revocatis, certa Medicinæ ratio ac felix incrementum promoveatur. Qui viciſſim ingenio & doctrina minus valentes contraria via incedunt & in factis tantummodo ſubſiſtunt, æque errant & artis augmento obſunt. Neutiquam enim ſufficit noſſe quæ fiunt, ſed & cur fiant, & per obſervationem multiplicem comparatur quidem experientia, ſed empirica, non rationalis. Ex ſola autem phænomenorum & effectuum in Medicina notitia, facilis eſt lapſus in pervulgatum errorem, quo, quod uni, alteri etiam proficuum eſſe creditur, ad amplificandam vero artem ſperandum nihil. Etenim niſi acceſſerit theoriæ veræ clavis, obſervationes, quantumvis multæ ac præſtantes, uſui futuro cum judicio in aliis impendi nequeunt, ac vix in caſibus iisdem plane circumſtantiis applicari poſſunt, quales tamen rariſſime, vel plane non, in tanta ægrotantium diverſitate, occurrunt. Quare recte utique jam a Veteribus traditum

acce-

accepimus, bina eſſe Medicinæ fulcra, experientiam & rationem, quæ, qui amicabili connubio jungunt utraque, ii demum rite ſatisfaciunt officio Medici, licet ſint ex pauciſſimis. Scilicet primo omnium ex completis morborum hiſtoriis haurienda facti veritas, & ſciendum, quid in morborum generatione, decurſu atque eventu eveniat, quid etiam in eorum curatione & præſervatione per elementa, alimenta & medicamenta fiat ac fieri poſſit, eoque ſuppeditatur materia meditandi & ratiocinandi recte ex rebus ipſis. Dein tranſeundum ad obtinendam cognitionem ſcientificam, & quum nihil ſine ratione fiat, inquirendum in cauſas veras & ſufficientes, tam ex ipſa corporis ſtructura, quam rerum extra nos indole petendas, atque ex his explicanda phænomena omnia & deducendi effectus. Qui ſic Medicinam tractant, non tantum in ipſius artis operibus verſantur feliciter, verum etiam ex notis novas ignotas antea eruere apti ſunt veritates, ac in promtu habent corollaria & axiomata, ad excolendam magis & amplius provehendam Medicinam utiliſſima. Merito igitur Medicorum ſtudia paſſim in ſcriptis ſuis excitavit D. PRÆSES, & ut hanc methodum ſervarent ſerio urſit atque etiam ipſe operam dedit, ut eodem modo medicam artem magis excoleret ac pro viribus perficeret. Ego autem ea propter vix utiliorem me ſuſcepturum fore laborem arbitratus ſum, quam ſi his veſtigiis inſiſterem, & ſpecimen profectuum inaugurale editurus, enucleandum mihi ſumerem ex ſelectis quibusdam ob-

ſervationibus morbum, propter frequentiam non minus, quam periculum, diſquiſitione digniſſimum, hæmoptyſin. Annuat divinum Numen conatui, ac ut ſalutarem finem obtineat, benigniſſime concedat!

OBSFRVATIO. I.
DE
HÆMOPTYSI MENSTRVA INDEMNI.

PErculſa fuerat nobilis femina, triginta annorum, ipſo illo quo menſes fluebant tempore, terrore ingenti, quo illico ſubſtitit ſanguis, & inducta pectoris gravitas, præcordiorum anxietas & cordis palpitatio impenſa. Recurrente dein menſtrua periodo, rediit quidem ſanguinis ſtillicidium, ſed admodum parcum, præcedente preſſorio & tenſorio dorſi ac hypochondriorum dolore, pectoris anguſtia & gravativo in præcordiis ſenſu. Acceſſit vero etiam ſanguinis e pectore per tuſſim ejectio, poſt quatriduum ſponte iterum ceſſans. Quin quotiescunque poſtea utero purgata, toties per quinque vel ſex dies ſanguinis plus vel minus e pulmonibus ejecit, idque per novem annos continuos; ita tamen, ut quum impraegnatione facta menſes retinerentur, hæmoptyſis etiam quieſceret, poſt partum autem mox rediret, atque etiam ſub ipſa lactatione ſueta periodo ſuccederet. Interim nihil inde detrimenti redundavit in ſanitatem, neque quicquam incommodi ſenſit femina, fruſtra tamen ad compeſcen-

ſcendam hanc pulmonum hæmorrhagiam variorum Medicorum conquiſivit & conſilia, & auxilia.

Epicriſis.

Singulare hoc eſt hæmoptyſeos menſtruæ, diuturnæ quidem, ſed periculi expertis exemplum, quo aperte confutatur falſa nonnullorum opinio, qua hæmoptyſin omnem, phthiſin habere, aut comitem, aut pediſſequam putant. Duxit autem originem ex ſanguinis ab utero ad pectus, propter terroris vehementiam, facta regurgitatione, qua vaſa pulmonalia diducta tandem aperta ſanguinem eructarunt, ſed remittente ſanguinis ad interiora menſium tempore ſolenni reſtrictione & evacuato ſuperfluo, liberior iterum factus progreſſus, vaſa occluſa & ſic ſponte ceſſavit hæmoptyſis ac damni intulit nihil. Interim per quas ſemel iterumque ſanguis elatus eſt vias, ex facili poſtea relegit & accedit quaſi quædam naturæ conſuetudo, certa ſcilicet ſolidarum partium diſpoſitio, qua appulſo validius ſanguini, promte viam concedunt ac diverticulum, ægre poſtea, ac niſi ſtatim in principio, medicamentis iterum tollenda.

OBSERVATIO. II.
DE
HÆMOPTYSI VERE ET AUTUMNO PERIODICA.

JVvenis viginti annorum, corpore tener, animo ad iracundiam admodum proclivis, per aliquot jam

jam annos circa veris & autumni ingreſſum tuſſi ex pulmonibus ejecerat ſanguinem; noviſſime autem accidit, ut circa idem tempus ira excandeſceret vehementius eoque hæmoptyſin incurreret largiſſimam, certis quotidie periodis accedentem, hora ſcilicet matutina quarta & veſpertina nona. Eruptionem ſemper ingens præcordiorum anxietas, frigoris notabilis in pedibus ac preſſorius & tenſorius in hypochondrio ſiniſtro ſenſus præceſſerunt; poſtea ſucceſſit ſcreatus ſanguinis, qui per quatuordecim dies perſtitit & octo minimum libras ſanguinis evexit, non ſine magna virium jactura. Medicus in conſilium vocatus neglecta ſanguinis miſſione, decocta adſtringentia, incraſſantia & pectoralia, ipſum quoque hæmatitis pulverem obtulit, ſed fruſtra prorſus, ac potius ſanguinis evacuatio ſtatas ſuas ſemper ſervavit periodos. Advocatus tum alter Medicus, qui, quatuor ſingulis horis propinavit ſalis volatilis oleoſi genuini XX. guttas ex aqua ceraſorum nigrorum; Circa ſomni tempus pulveris antiſpaſmodici, ex dente hippopotami, unicornu vero, lapidibus cancrorum, ungula alcis, nitro, diaphoretico antimonio, pulvere lumbricorum terreſtrium & cinnabari, doſin, cum tantillo maſſæ pilularum de cynogloſſa, ſumere juſſit; alvum liberam ſervare emollientibus clyſteribus, nitro largius conditis, ac pedes non modo aquæ tepide ſubinde immittere, ſed & calidis integumentis a frigoris acceſſu ſolicite defendere, ſuaſit. Quibus, fortunante DEO, curationem ex voto confecit.

Epicriſis

Epicriſis.

PEriodica fuit hæc hæmoptyſis tam ratione recurſus vernalis & autumnalis, quam etiam eruptionis ipſius mane & veſperi factæ, ſimulatque teſtimonio eſt, quantum valeat iracundiæ affectus ad provocanda ſanguinis profluvia. Quia autem periodos ſervantes morbi fomitem vtplurimum habent ſordium in prima corporis regione colluviem & cauſam in promtu eſt judicare, vulgaria illa pectoralia, incraſſantia, adſtringentia, efficere potuiſſe nihil, ac præter leniora evacuantia recte in uſum vocata fuiſſe ea, quæ ſpaſticas ſtricturas, in conſuetudinem & habitum quaſi tranſeuntes, laxarunt, antiſpaſmodica ſcilicet, maximeque illam cum cynogloſſa confectam pilularum maſſam. Sed minus obvium erit nonnullis id, quod ſal volatile oleoſum, cujus vis ſanguinem exæſtuans & humores commovens alias paſſim decantata, uſurpatum cum fructu. Verum candide profitemur ac confidenter, nos ipſo hoc remedio ſæpe ſæpius ſuſtuliſſe cito ac ſecure nimia ſanguinis profluvia, per quæcunque loca facta. Id tamen monendum, neutiquam exhibendum eſſe efficax hoc auxilium, in, aut mox ante paroxyſmum, ſed ceſſante ac remittente fluxu. Etenim quia impenſiores ſpaſmos, eruptionis auctores, excipere ſolet debilitas & relaxatio, ad ſtagnationem novam adeoque inducendum denuo ſpaſmum, poſtea anſam præbens, hæc utique non melius poteſt præſcindi, quam roborando partes atonia affectas, quod

B per

per ejusmodi volatilia oleoſa perficitur commodiſſime.

Observatio III.
DE
HÆMOPTYSI ALVI FLVXV SOLVTA.

THeologus, vigeſimum quintum ætatis annum egreſſus, ſuccis & ſanguine plenus, incidit poſtquam e ſuggeſtu verba feciſſet voce intenſa in hæmoptyſin largam, qua tantum ſanguinis evacuatum quod replendæ pelvi integræ ſufficiebat. Hinc debilitatus admodum a Medicinæ Studioſo petit conſilium, qui tincturam ſulphuris vitrioli cum laudano opiato mixtam propinat, eo cum effectu, ut æger poſt aliquot doſes ſuffocationem cum maxima præcordiorum anxietate incurreret. Ad hanc itaque levandam ſanguis ſubtractus & mixtura data diſcutiens ex aqua chærefolii, ſcabioſæ, florum ſambuci, deſtillato aceto, lapidibus cancrorum cum nitro & diaſcordio Fracaſtorii. Quibus quidem urgens malum diſcuſſum, ſed interpoſitis aliquot diebus rediit ſanguinis ſcreatus, non mediocri copia, cujus acceſſum aliquoties poſtea factum, æger ex horripilatione & refrigeratione partium externarum, facie pallore & ſpaſtico, e dextro hypochondrio ad pectus quaſi aſcendente dolore, prænunciavit. Licet autem huic malo complura præſtantiſſima opponerentur auxilia, & æger etiam aliquod

quod inde acciperet levamen, penitus tamen ſubſiſtere noluit ſanguis, ſed ſubinde aliquot ſanguinis floridi cochlearia eruperunt. Interim accidit, ut æger cibum caperet flatulentum ex Erd-Aepfeln, & ſtomacho admodum debili exiſtente inde tormentis in ventre atrocibus afficeretur, quibus in copioſum alvi fluxum ſolutis, id commodi tulit, ut ſanguinis e pulmonibus fluxus prorſus ex eo ſubſiſteret, nec unquam poſtea rediret, inprimis quum decoctis vulnerariis admixtis balſamicis temperatis novum acceſſum declinare ſatageret. Inter cibos commendavi pultem crebrius aſſumendam ex farina farris Rocken-Mehl, aqua & butyro.

Epicriſis.

CAute mercandum eſſe cum ſtypticis adſtringentibus, cujus generis eſt tinctura ſulphuris vitrioli, antiphthiſica Gramanni in hoc ſanguinis profluvio maximeque ejusdem principio, uberius confirmat hæc hiſtoria, niſi ſuffocationem, vel etiam ipſam phthiſin arceſſere velimus. Patet quoque: tormina & cruciatus imi ventris cum alvi copioſis dejectionibus, ſanguinis a partibus ſuperioribus ad inferiores impetum derivaſſe & ſic mali pertinaciam expugnaſſe. Quo egregie confirmatur inſignis utilitas eorum, quæ alvum ſubducunt & bilioſum ſerum educunt in rebellibus ejusmodi pectoris morbis. Simul vero innoteſcit per accidens quandoque ſalubritatem afferre, per ſe nociva, uti in

noſtro cibus incongruus flatulentus, tormina impenſa ſuſcitans.

Observatio IV.

HÆMOPTYSIS SÆPE RECRVDESCENS LENISSIMIS CVRATA.

Theologiæ ſtudio addictus juvenis, temperamento melancholicus, corpore procerus & macilentus, primis quidem ætatis annis ſanus fuerat ac vegetus, ſed ante ſex annos in ſchola deſudans, repente correptus eſt, totius corporis refrigeratione, maxime pedum manuumque, cum virium languore, inappetentia, & nauſeabundo anxio circa præcordia ſenſu, quem noſtri vocant Ubelſeyn, nec non pectoris anguſtia ac ſtimulo ad tuſſim. Nocte inſequenti præter opinionem ſanguinem exſpuit ſincerum, idque poſtea ſucceſſit per biduum & priora pathemata infeſtarunt per hebdomades ſex, donec Medici ope iterum convaleſceret, & per ſexennium ab hæmoptyſeos recurſu degeret liber. Sed quum in Academiam concedens erudiendis liberis operam ſuam addiceret ſæpiusque ob id animo commoveretur, accidit, ut idem morbus iisdem quam antea ſymptomatibus rediret, extremorum frigore, præcordiorum anxietate, ſpiratione difficili, virium & appetitus defectione ſomnique defectu. Dato tum pulvere antiſpaſmodico, morbus pauliſper inducias dare viſus eſt, ſed remanſit languor,

languor, ac cum ad priſtinum docendi munus rediret æger, rediit & morbus, ita ut per quinque hebdomades quotidie ſucceſſive ſex vel ſeptem ſanguinis floridi cochlearia, ac intermedio tempore viſcidam pituitam pure remixtam, ſcreatu redderet. Adhibita igitur venæſectio in pede, dati pulveres antiſpaſmodici, quin dulcis eſſentia & ſolaris pulvis, verum fruſtra, morbus potius perſtitit idem, pulſus præterea fuit inæqualis, celer ac debilis, extrema frigida & tanta virium proſtratio, ut vix loqui & corpus loco movere valeret, macilentus ſimul ob appetitus defectum redditus. Sic rebus fere conclamatis D. PRÆSIDEM acceſſit ipſiusque auxilium imploravit, qui vero renuit primum medicationem, parentibus tamen precibus demum inductus eſt, ut bina ipſi ſuaderet auxilia, quorum ſolo frequenti, per octo hebdomades continuato uſu, divina gratia convaluit, ac non modo ab hæmoptyſi & omnibus ſymptomatibus liberatus eſt, ſed & ſomnum, appetentiam, vires & carnem recepit. Scilicet præter potum ordinarium ex decocto avenaceo cum ſemine fœniculi, ſuaſit ut quotidie minimum menſuram decocti temperantis mane cum tertia parte lactis caprilli & veſperi ſine lacte tepide biberet, quod conficiendum ex raſuræ cornu cervi unciis tribus, radicis ſcorzoneræ unciis duabus, herbæ veronicæ manipulo, ſummitatum millefolii tantundem, cornu cervi uſti uncia, coquendo binas harum ſpecierum uncias, in tribus aquæ libris. Circa ſomni autem tempus drachmam ſumere juſſit ex aqua

ceraſorum nigrorum hujus pulveris : recipe lapidum cancrorum unciam, coralliorum rubrorum præparatorum, matris perlarum, nitri depurati, ſingulorum drachmas duas, olei de cedro, nuciſtæ deſtillati ana guttas ſex. M. f. pulvis. D.

Epicriſis.

EX hac morbi hiſtoria id utique notandum, hoc ſanguineæ excretionis genus, quod per pulmones fit, ſi primis annis infeſtat & conquieſcit dein per aliquot annos, poſtea ex facili nimio corporis, vel animi motu, maximeque vociferatione & intenſione ſermonis excitari poſſit. Etenim ſpaſtici illi externarum partium motus, qui ſanguinis motum ad nobiliores & internas partes convertunt, uti quidem fit ſub excretionibus ejusmodi præternaturalibus, relinquunt talem in corpore diſpoſitionem, ut poſt aliquot annos data cauſa reſuſcitentur facile. In ejusmodi autem debilibus & ad ſpaſticas turbulentas ſolidorum ac fluidorum pronis corporibus, plus utique valent ſimplicia ac temperata domeſtica quaſi auxilia, continuato uſu, quam validiora chymica, conciſa doſi danda, ipſa etiam pharmacevtica artificioſa & ſic dicta pectoralia. Illa enim agunt mitiſſime, nec adeo moleſte afficiunt ſenſiles nerveas partes, ſimul blande acrimoniam diluendo temperant, humores craſſos attenuant, nutriunt & ſic infirmo corpori præſtant robur. Et quoniam non frigida, ſed calida ſumuntur decocta hæc domeſtica, id præterea ferunt utilitatis, ut ſanguinis motum

motum ab interioribus ad exteriora ipſumque cutis emunctorium dirigant. Pulvis autem ille abſorbens nitroſus temperat acidam & bilioſam acrimoniam, quæ in prima corporis regione hoſpitans, occaſionalem materialem plerumque cauſam præbet, ſtimulando & irritando nervoſas corporis partes, irregulari ſanguinis motui inducendo.

Observatio V.

HÆMOPTYSIS HYSTERICO - CACHECTICA LETHALIS.

GEneroſa virgo 36. annorum, ſanguineæ complexionis & animi in hilaritatem, proni, per quatuordecim & ultra annos inordinatam in aula ratione victus, ſomni & animi motuum agens vitam incidit ſæpius in anomalum menſium ſucceſſum, dum illorum fluxus quandoque nimius, quandoque parcus, quandoque plane deficiens erat. Inde malum ſæpius ſenſit in ventriculi regione de anxio preſſorio dolore, nauſea, vomitione, virium collapſu oder Ubelſeyn, conquerens potu aquarum ſpirituoſarum it. uſu elixir. ſtomachicorum neque minus frequenti eſu pomorum citriorum per integros fere 4. annos hiſce ſymptomatibus quibus ſæpius affligebatur, ſuccurrere laborabat ſed penitus incaſſum, accedente demum gravi diuturno triſtitiæ affectu viribus orbata ante anni dimidium in epilepticum incidit inſultum, qui idoneis

neis remediis uſurpatis non rediit, inflationes tamen circa præcordia cum ſenſu anxietatis, cum eructationibus, cum conatu ad vomitum, alvi ſtrictura perſiſtebant, poſtea per quatuor fere menſium ſpatium ex toto menſes ſubſiſtebant, neque ter celebrata V. S. in pede neque moderate ſumtis balſamicis & emmenagogis revocari poterant, inde factum eſt, ut denuo ex fratris ſubita morte ſuperveniente triſtitiæ non ita multo poſt in gravem ſanguinis per tuſſim rejectionem inciderit, adeo, ut aliquot libræ intra triduum floridi & ſpumoſi ſanguinis cum tuſſi & ſcreatu fuerint ejectæ, ſanguis ter in pede miſſus ſed ex improviſo ſucceſſit paroxyſmus epilepticus tam gravis & continuus, ut omni ſenſuum & rationis uſu extincto vitam tolleret.

Epicriſis.

GRavis & lethalis hæc hæmoptyſis non ut morbus principalis ſed ut ſymptomaticus conſiderari debet, qualis, ſi cachecticis, ſpleneticis ſupervenit utplurimum funeſta eſt. D. PRÆSES bis in ſimili caſu facta diſſectione corporis lienem magnum corrupto ſanguine turgidum invenit, vaſaque brevia ventriculi atro ſanguine valde diſtenta, ipſumque ventriculum nimis expanſum, neque dubium eſt, quin ſedes inſultuum epilepticorum etiam hæmoptyſeos in vitiato & corrupto liene ac ventriculi ob ſummam atoniam inflatione conſtituta fuerit, ſiquidem intercepto libero ſanguinis per vaſculoſum lienis viſcus tranſitu per conſenſum vaſorum non modo ventriculus patitur,

titur, ſed & facile regurgitat ſanguis ad ſuperiora cordis nempe ſiniſtrum ventriculum ejusque auriculam, unde obice hoc poſito ſanguinis impetus per arteriam pulmonalem in ipſam ſubſtantiam pulmonum veſicularem increſcit, unde vaſa minima ſanguine dilatantur tandem rupta excretionem ſanguinis per bronchia & aſperam arteriam efficiunt. Ad hujus mali nec non epileptici generationem, utique nimius uſus acetoſitatis citri & aquarum ſpirituoſarum & ingens triſtitia menſiumque defectus plurimum valuerunt: præterea nobis documentum hæc hiſtoria morbi præbet, quod ſanguinis miſſio crebrius inſtituta neque ad menſes in ordinem redigendos neque ad hæmoptyſin ſiſtendam efficax & promtum ſatis ſit remedium, item, quod ſpaſticæ ſtricturæ ventriculi præſertim ſi lien obſtructus fuerit, gravia mala ut hæmoptyſin, epilepſiam, facillime cauſari poſſint: epilepſia vero ſuperveniens hæmoptyſi effato Hippocratis lethalis eſt, præſertim quando per V. S. multum ſanguinis ſimul amiſſum fuit.

Observatio VI.

PRædictæ generoſæ virginis frater ante ſex menſes eodem morbo eodemque fere modo occubuit, is ante XII. annos a lapſu equi in terram in ſputum incidit ſanguineum, quod tamen ſanatum. Erat is ætatis XXX. & aliquot annorum ſtaturæ macilentæ, triſtioris animi, faciei pallidæ, con-

queſtus ſæpius eſt de anxietatibus & preſſionibus præcordiorum ſub coſtis ſpuriis præſertim ſiniſtri lateris, ardore ventriculi nimio. Cauſarum harum originem rejecit in potum frigidum forſan calenti poſt venationem cui deditus erat, corpori ingeſtum; Accedente poſtea conjugio & inſigni animi triſtis adfectione valde eſt debilitatus, in feſtivitate vero quadam aulæ ſolenni præter morem & conſuetudinem corpus vehementer ſaltatione exercuit, quo factum eſt, ut elapſis circiter XIV. diebus anxietatem & conſtrictivum ſenſit circa præcordia dolorem cum vomendi conatu, poſtea ex improviſo ſequitur vehemens admodum ſanguinis per pulmones ejectio cum ſuffocationis metu, ſequuntur brevi convulſiones epilepticæ ſatis fortes quæ intra biduum vitam auferunt.

Epicriſis.

HÆmoptyſis quando ſupervenit chronicis paſſionibus, ut malo hypochondriaco, cachectico non expers eſt periculi ſed plerumque poſt ſe trahit mortem, habet enim, pro cauſa obſtructum viſcus præſertim lienem vel polypoſa concreta in arteria magna aut ſiniſtro cordis ventriculo, quando vero tanto impetu & copia erumpit e pulmonibus ſanguis nullum dubium eſt, quin ipſo pulmone jam vitioſa quædam adfuerit diſpoſitio, quæ & Hippocratis & noſtra quidem ſententia in eo conſiſtit, quod rami venæ pulmonalis diſperſi per veſicularem pulmonum ſubſtantiam nimis diſtenti in varicem coeant,

qui

qui tandem rupti tantam ſanguinis copiam fundunt, quæ hærens in trachæa metum injicit ſuffocationis, vena vero ſecta in tali paroxyſmo ſubtrahendo plus ſanguinis magis nocet quam prodeſt & ad movendam magis epilepticam convulſionem quam ad eam minuendam confert.

Observatio VII.

HÆMOPTYSIS POST FEBREM SÆPE REPETENS.

THeologiæ Studioſus, vigeſimum quartum ætatis annum agens, Pomeranus robuſtus, biennio abhinc febre correptus eſt autumnali tum epidemica, poſtquam inſequentis anni menſe Februario, ſub aſcenſu ſcalarum calidam ebullitionem & fluctuationem in ſiniſtro thoracis latere ſub mamilla perſenſit, quam excepit tuſſis cum ſpirandi anguſtia ac demum ſanguinis ſcreatu evacuatio intra duas horas ad uncias aliquot. Quam ut compeſceret, ingeſſit largam pulveris antiſpaſmodici doſin, ad unam & dimidiam circiter drachmam, eo cum effectu, ut ſanguis ſubſiſteret & ipſe per annum valetudine ſic ſatis commoda frui videretur. Sed anni ſubſequentis vere rediit ſanguinis ſcreatus, ac primo cruor pituita remixtus ac dein noctu ſanguis ſincerus ad duas libras tuſſi exturbatus eſt. Aperta vena, hæmoptyſis pauliſper ſiluit, mox autem recruduit, ac per quinque dies, duodecies intra diem & noctem

accedens, duravit, tandem tamen uſu pulverum nitroſorum cohibita per tres hebdomades dedit inducias. Quibus exactis XIII. Januarii die noctu rediit & ex eo ad ſextum usque *Maji* diem ſingulis veneris diebus periodicum quaſi ſervavit acceſſum. Ingeſta interea pulverum tantum non moles, hæmoptyſin cohibuit ac ſucceſſit mane ingens ſputi viſcidi flaveſcentis rejectio. Initiante vero autumno iterum apparuit in ſputo ſanguis, ac miſſo fere ad libram in pede ſanguine datisque nitroſis pulveribus rurſus diſparuit. Januario ſequentis anni rediit hæmoptyſis, eodem modo ſedata, *Martio* repetiit iisdemque remediis iterum eſt depulſa, copioſa autem ſputi viſcidi rejectio manſit, ac præterea in hypochondrio ſiniſtro ſub ſpuriis e regione ventriculi coſtis, intolerabiles ſucceſſerunt dolores pungitivi & ſpaſtici, qui in hunc usque diem affligunt. Id vero memorandum, ſanguinis exſpuitionem ſemper præceſſiſſe cutis horripilationem, manuumque refrigerationem, cum pungitivo in latere ſiniſtro ſenſu, phlogoſi caput & faciem occupante, nec non ructibus. Vt igitur tam ſcreatum matutinum tolleret, quam etiam mali recurſum anteverteretur acceſſit æger D. PRÆSIDEM, qui quum vires non adeo exhauſtæ, & appetitus etiam adhuc conſtat, ſub ſpe ſucceſſus felicis ſuaſit uſum elixirii (balſamici temperati, it. mixturam ex liquore anodyno minerali, tinctura tart. & ſpir. bezoart. Buſſii conſtantem, laxantia ex rhabarbaro, terra foliata tartari & nitro, loco potus decoctum ex cornu cervi raſpa-

to,

to, radice ſcorzoneræ, chinæ, ſemine fœniculi ac paſſulis, nec non infuſum theiforme, ex ſcolopendrio, meliſſa, veronica, ſcordio, millefolio, ſalvia, cum radice glycirrhyzæ & ſemine fœniculi.

Epicriſis.

CRuenta hæc tusſis orta fuit poſt febrem intermittentem, quæ non modo diuturna, ſed & forſan non adeo dextre percurata, vitium reliquit in lienis, aut hepatis viſcere. Id, quod haud obſcure arguit paroxyſmi acceſſus, quem ſemper cum lateris ſiniſtri dolore & exin propagata quaſi fluctuatione & calida ebullitione in pectus cum phlogoſi factum eſſe æger aſſeverat. Fere ſemper autem ſpaſtica tam exteriorum, quam internarum partium conſtrictio hæmoptyſin præcedit, qua impedito ſanguinis ad externa, & libero progreſſu, ipſe in interioribus & majoribus vaſis uberiori copia colligitur, accumulatur atque congeritur, unde vaſa nimium, diſtenduntur tandemque dehiſcunt ac ſanguinem effundunt. Quoad medicationem dein tenendum, medicamenta ex nitro & abſorbentibus, item venæſectionem, egregio utique eſſe præſidio, ad derivandum ac intercipiendum impetuoſum ſanguinis ad pectus affluxum, ad cohibendam hæmorrhagiam atque etiam præſcindendum novum inſultum. Interim minime morbo tollendo penitus ſufficit iis tantum inſtituta curatio, ſed temporarium modo præſtat levamen ac ceu palliativa conſideranda. Etenim ſanguinis miſſio in talo inſtituta liberalius, minuit omnino plethoram & ſanguinis impetum a pe-

ctore ad inferiora revellit, ſed ſi jam obſtructio in vaſe aut viſcere, haud raro fit, ut elangueſcente inde pulſu, expediri nequeat is qui impactus hæret ſanguis, & effectus ſic ſubſequatur pravus. Nitroſa utiliſſima, quia inteſtinum nimium particularum ſulphurearum orgaſticum motum componunt & relaxando ac mulcendo ſtrictas nerveas partes, ſpaſmis occurrunt. Aſt non ſufficit refrænaſſe impetum & excretionem, ſed eo potiſſimum medicatio dirigenda, ut tollatur fundamentum mali, obſtructa viſcera, hepar maxime & lien expediantur, dolores hypochondriorum depulſentur atque etiam poſtea relaxati nimium pori ac diſtenta vaſorum orificia in pulmonibus ad naturalem habitudinem reducantur & roborentur, ne ibi fiant ſtagnationes, quibus tam copioſus ſcreatus, quam etiam effluxus ſanguinolenti recurſus merito tribuendus. Hunc igitur in ſcopum data a D. PRÆSIDE remedia memorata, quibus a prioribus Medicis omiſſis, ſpes jam haud vana eſt, melioris effectus. Novit tamen etiam D. PRÆSES in curato ſic hæmoptyico morbo, ad arcendum phthiſicum malum, egregie profuiſſe lac cum Selteranis acidulis, vel etiam aqua calcis remixtum, & perite dextreque uſurpatum.

OBSERV.

Observatio. VIII.
HÆMOPTYSIS SIMPLEX.

PLethoricus vir quadragenarius, corpore ſpongioſus, ingenio fœcundo & amœno, laute vivens, omiſſa primum ſanguinis miſſione, vernali ſemper & autumnali tempore expertus eſt hæmorrhoidalis fluxus indicia ac cum fecibus quippiam ſanguinis excrevit. Hinc ad minuendam plethoram vere & autumno venam incidi paſſus eſt cum euphoria, ſed quum æquinoctio vernali omiſiſſet forte ſuetam ſanguinis miſſionem, poſt vehementiorem corporis motum & liberaliorem vini Rhenani potum incurrit hæmoptyſin & cum tuſſi aliquoties ſanguinem ſpumoſum & floridum rejecit. Admiſit igitur ſanguinis e tali vena ſubtractionem largam ac pulverem D. PRÆSIDIS præcipitantem nitroſum, cum liquore anodyno minerali ſumſit, quibus ſanguinis exſpuitio conſtitit ac infuſo dein veronicæ, meliſſæ, menthæ, ſalviæ cum ſemine fœniculi ita convaluit, ut nec amplius hæmoptyſis redierit, neque etiam quicquam incommodi reliquerit.

Epicriſis.

SImplex recte dicenda hæc hæmoptyſis. Quæ enim ſic ex ſola ſanguinis plenitudine & ſuppreſſa ſolenni ejusdem vel ſpontanea per menſes & hæmorrhoides, vel artificiali ex inciſa vena, evacuatione, ſine labe viſceris cuiusdam, ſine cacochymica etiam humo-

humorum diſpoſitione oboritur, palindrome quaſi ad pulmones facta, periculo vacat, ſi cito ſuccurritur. Sed tunc maxime juvat venæſectio, quæ ſanguinem copioſum non modo demit, ſed & a parte affecta efficaciter revellit impetum. Iuvant vero etiam ea remedia, quæ orgaſmum ſanguinis contemperant, nitroſa, lactis ſerum, nec non aquæ frigidæ perite admiſſus potus, cum iis, quæ ſtagnantem in pectore ſanguinem reſolvunt ac ne putreſcat ibi efficiunt, quibus demum ſubjungenda pectoralia & remiſſum pulmonum tonum firmantia. Hac methodo D. PRÆSES complures plethoricos maxime juvenes, ex corporis exæſtuatione hæmoptyſi affectos, facili & explicita curatione ad ſanitatem reduxit. Sed ſi differtur medicatio, neque adhibentur remedia ſanguinem in pulmones effuſum diſſolventia, & diſrupta vaſa conſolidantia, purulenta gignitur materia ipſaque phthiſis.

Observatio. IX.

HÆMOPTYSIS EX LABE VISCERVM FVNESTA.

VIr literatiſſimus, quinquagenario major, cuius fata ob merita illuſtria adhuc luget noſtra hæc academia, nunquam antea hæmoptyicus aut phthiſicus, vitæ maxime ſedentariæ addictus, quum ſtudiis intemperantius aliquandiu invigilaſſet ac præterea animo ſæpe multumque ira ac ſolicitudine fu-

iſſet commotus, neglecta ſanguinis per venam ſubtractione, corpus exagitavit valide & æſtuans adhuc frigidum ingeſſerat hauſtum liberalem, quo illico ſenſit virium corporisque languorem & quum voce elata doceret auditores incidit in hæmoptyſin eaque ſucceſſive rejecit aliquoties uncias aliquot. Is autem periculi ex hoc malo probe gnarus, gravi inde mortis perculſus eſt metu, quo vires conciderunt penitus, erectus tamen paullisper animo, melius habere cœpit, ſed variis uſus medicamentis, aqua frigida, ſero lactis cum vino cocto, nitroſis, pectoralibus aliisque pluribus, parciorem quidem habuit ſanguinis excretionem, tuſſis autem cum raucedine reſtitit, appetentia periit, ſomnus abfuit, vires indies magis collapſæ, caro conſumta, & febris gliſcere cœpit, ex pulſu celeri cum æſtu cognoſcenda, qua ſucci roſcidi prorſus abſumti, & mente ad ultima usque alacri, mors excepit inſperata, licet nec pus, neque etiam ſputum copioſum anteceſſiſſet.

Epicriſis.

MOrtis cauſa principalis in optimo hoc viro neutiquam fuit ſanguinis exſpuitio, ſed procul dubio tabeſcentia ac corruptio nobilioris cujusdam viſceris tam pulmonis quam maxime lienis. Hanc enim corruptivam labem ſemper fere prodit appetitus viriumque proſtratio enormis, quæ, ſi in viſcere ſtomacho propinquo, omnem appetentem & digeſtricem vim peſſundat. Cauſa vero fatalis huius morbi,

bi, nimiis curis, labori erudito impenſiori, ac potu frigido corpori calenti ingeſto tribuenda videtur, quo ſanguis & omnes corporis ſucci labe infecti, & in progreſſu impediti ſtagnarunt ac putreſcentes funeſtam induxerunt cataſtrophen.

OBSERVATIO X.

DE

HÆMOPTYSI PHTHISICA CVM HECTICA LETHALI.

LOcum tenens generoſus, viginti quatuor annorum, ſanguineo-cholericus, corporis conſtitutione debilis & ab ineunte ætate, morbis, præſertim acutis, crebro afflictus, decimo quarto ætatis anno, ex terrore ſub ſomno, inciderat in grave delirium periodicum, quod per biennium fere perſtitit, ac tandem iterata ſæpius alternis diebus ſanguinis miſſione eſt abactum. Ex eo natura ita venæſectioni aſſueta, ut quotannis minimum ter vel quater eandem admittere cogeretur, ſimul pectori inducta morbida ejusmodi diſpoſitio, ut ſæpius ex eo laboraret, & pleuritide vera, nec non vehementi ſpaſmodica anguſtante ſtrictura ſubinde afficeretur. Quin quum ipſi ex collato interea militari officio iter longinquum ſub frigido & humido cœlo faciendi neceſſitas imponeretur, illico poſt reditum correptus

ptus eſt tuſſi vehementi, qua ſubinde nonnihil ſanguinis floridi ejecit, & poſt octiduum, admiſſo adhuc diætetico delicto, ſucceſſit ipſa hæmoptyſis larga, intra quatriduum minimum duas ſanguinis ſpumoſi rubicundi libras evehens. Licet autem adhibitis remediis ſanguinis ſcreatus remitteret, remanſit tamen tuſſis moleſta, pectoris gravitas, ſpiratio difficilis & nocturnus ſudor admodum infirmans. Tuſſis per totum morbi decurſum valida admodum erat plus ſicca quam humida pauca interdum intermixta materia flaveſcente, & quia dies noctesque fatigabat vires & corpus, nullis cedens remediis nihil boni præſagiebat. Nulla vero res magis affligebat ægrotantem ac dirus & intolerabilis fere ſub oſſe humeri ſiniſtri conſiſtens dolor pungitivus & tenſivus, qui per vices totum pectus ſpaſmo conſtringebat, ut omnem fere reſpirationem ad ſuffocationem usque tolleret; hic poſtea ſe extendebat in regionem lumbarem, ſub tuſſi ſemper vehementior, ut æger vix per conclave pedibus incedere potuerit, veſperi & maxime poſt cœnam, frigus cum horripilatione quadam extrema occupabat, quod non vehemens æſtus, ſed magnus per noctem ſudor ſequebatur, cum pulſu duro & frequenti, urina rubicunda cum copioſo albo ſedimento. Lateri ſiniſtro ægre incumbere poterat, validiori ſemper inſequenti tuſſi. Ceterum indies vires cum carne conſumebantur, phlogoſes interdum cum dolore & ſudore in fronte caput petebant. Me-

dicus revera nihil omiſit auxilii tam ex diæteticis quam pharmaceuticis quod curationi hujus affectus vel mitigationi ſymptomata idoneum, ſed omnia erant fruſtranea, accerſitum ante etiam duos menſes D. PRÆSIDIS conſilium, qui triſtem exitum ominabatur, nil niſi uſum ſeri lactis dulcis commendabat. Invaleſcentibus vero hectica febre & perſeverantibus ſpaſmis & doloribus in dorſo acerbiſſimis æger in delirium incidebat tres ante obitum ſeptimanas & ſic etiam rationis uſu privatus, obiit. Et quum ægrotans inter ſævos dolores ſæpius dixiſſet, quod Medicus poſt ejus obitum tam continuorum & gravium dolorum in dorſo, cauſſam, facta ſectione inquirere velit, hac inſtituta, ex relatione Medici ad D. PRÆSIDEM ante paucos jam dies facta, hæc inventa fuerunt: tota pulmonum ſubſtantia præſertim vero lobi ſiniſtri ſcirrhoſa inventa fuit, multis vomicis pure craſſo glutinoſo refertis, plena, in arteria pulmonali polypus inſtar minimi digiti longus & latus. Ipſe pulmo non tantum cum pleura ſed cum pericardio & diaphragmate tam firmiter adnatus & quaſi conglutinatus erat, ut vix commode cultro ſeparari potuerit, tam pertinacis vero & moleſtiſſimi in regione lumbari doloris cauſſa nulla alia reperta fuit, quam quod ob firmam cohæſionem pulmonis cum diaphragmate ſub vehementi & pectus concutiente tuſſi proceſſus & tendines diaphragmatis lumborum vertebris annexi nimis vehementer extenſi & diſtenti fuerint.

Epicriſis.

Epicriſis.

HÆc morbi hiſtoria paulo curatius inſpecta haud exigua in uſum theoriæ & praxeos medicæ præbet documenta. Primo quod delirium XIV. ætatis anno invadens & per duos fere annos integros durans, crebrius & fere alternis diebus repetita VSne conquieverit, quo remedio tamen natura ita aſſuefacta vel potius debilitata fuit, ut ter vel quater ſingulis annis ſanguinem mittere opus habuerit, quum tamen ſub tanta ſanguinis imminutione, rheumatiſmi in pectore & pleurітides cum febre, congeſtiones etiam ſanguinis ad partes ſuperiores non potuerint præcaveri. Deinde id quoque in uſum medicum cedere poteſt, quod poſt morbum pleuriticum cum debiles adhuc ſint pulmones nihil ſit deterius, ac corpus diu atmoſphæræ frigidæ & humidæ exponere & quod hoc modo hæmoptyſis & phthiſis magna pulmonibus labe & obſtructione inducta, ingenerari poſsit. Demum deterior ſemper eſt poſt hæmoptyſin tusſis ſicca & vehemens, quam humida purulenta & copioſa quam D. PRÆSES aliquoties in juvenibus ſanavit lacte incocto cum herbis vulnerariis ut rad. ſymphiti majoris, balſamo pectorali Meibomii & ordinario ſeri lactis po tu. Porro quod dolor in lumbis fixus & intolerabilis a tenſione nimia proceſſuum diaphragmatis cooriri poſſit, qui affectus etiam in principe juvenis Zicenſi ante XX. aliquot annos hic mortuo a copia extravaſati puris proceſſus diaphragmatis comprimentis, obſervatus fuit. Tandem notabile eſt quod delirium in febre hectica & phthiſi ſupervenire poſsit in corpore diſpoſito.

OBSERVATIO. XI.
DE
HÆMOPTYSI CVM INFLAMMATIONE VENTRICVLI JVNCTA.

STudioſus XXV. annorum, conſtitutionis ſatis robuſtæ ante anni dimidium a motu & exercitatione corporis vehementiori ſub hieme frigida incurrit in dejectionem ſputi cruenti, ita ut per vices aliquot cochlearia dejecerit, adminiſtrata in talo Vsne, ſponte ceſſavit malum, poſt aliquot menſes in aëre frigido & humido pedibus iter faciens, potu ſpiritu vini repletus, cum ſodali graves movens rixas, valde ira excanduit & frigidam quoque cereviſiam copioſe ſuperbibit; in noſtram urbem concedens ingentem quantitatem ſanguinis ſpumoſi tuſſi excrevit, ut intra diem & noctem libræ minimum IV. fuerint rejectæ. Conquerebatur autem de vehementi incendio circa præcordia & pectus, partibus externis penitus refrigeratis; aderat continua ſitis, pulſus durus & vehemens; nullus ſomnus, & quando ſanguinem non exſpuebat, miram quantitatem pituitæ viſcidæ ore rejecit. Nihil levaminis a ſecta vena, ab uſu ſeri lactis, a pediluviis, a lacte amygdalato cum nitro mixto, nec ab aliis medicamentis inflammationi reſiſtentibus expertus eſt, ut potius ab omnibus ingeſtis, major coorta eſt anxietas & dolor, tandem perſiſtentibus hiſce ſymptomatibus & fatiſcentibus omnibus viribus, XIV. ab invaſione morbi die, mortuus.

Epicriſis.

Epicriſis.

VIdemus ex hac morbi hiſtoria, quomodo & a quibus cauſſis ſimul concurrentibus in homine plethorico & qui jam tum levem hæmoptyſin expertus eſt, gravis hæmoptyſis una cum inflammatione ventriculi lethali progigni poſſit; nam atmoſphæra frigido-humida exiſtente, fortior motus, potus copioſus ſpiritus vini, ira, vociferatio, in homine plethorico, ſanguinem in tantam ebullitionem orgaſmum congeſtionem & impetum a partibus exterioribus ad interiora urgere & pellere poſſunt, ut ruptis vaſis pulmonalibus hæmorrhagia periculoſa, ventriculi vero a potu ingeſto frigido, inflammatio nullis levanda auxiliis, contigerit. Poſt excretionem cruentam magna phlegmatis ejectio ſucceſſit, propter majorem humorum ad pectus affluxum, & nimiam membranæ in bronchiis glanduloſæ relaxationem.

OBSERVATIO XII.
DE
HÆMOPTYSI SCORBVTICA.

FEmina tenerioris & debilioris conſtituionis L. annorum in affectus animi terrorem videlicet triſtitiam, anxiam animi curam, metumque prona, purpura alba & rubra ſæpius correpta, incidit a terrore ſubito in ſputum cruentum, quod per vices præcedente titillatione in larynge & ſub defluxione ſalſa acri ſæpius cum tuſſi repetebat. Conquereba-

rebatur ſimul præſertim nocte de gravibus artuum doloribus, de die magis erat ſomnolenta; ceſſabat quidem hæmoptyſis, ſed omnia ore ſumta in pituitam convertebantur, quæ poſtea ore rejiciebatur aderat dolor capitis, tinnitus aurium, & tandem otalgia accedente viribusque inde fractis tertio menſe ſub febre lenta & hectica obiit. Sputum cruentum VSne paullo largius admiſſa in pede ceſſabat quidem, ſed ipſa poſtea majorem dolorem artuum & languorem virium ſibi contraxiſſe, conqueſta eſt. Notatu & hæc res eſt digna, quod ſupergreſſa jam L. annnum, menſes adhuc fluentes, ſed parciores habuerit.

Epicriſis

RECtius ſputum cruentum quam hæmoptöe dici meretur hoc malam, eo quod non a vaſe pulmonali & a copia ſanguinis diſrupto, ſed potius ab eroſo vaſe ſanguineo bronchiali à lympha ſalſa acri ortum duxerit, qualis ſpecies alias non multum alit periculi, ut etiam hoc ſymptoma mortem minime attulerit, cujus cauſa potius a dyſcraſia ſanguinis & lymphæ ſcorbutica doloribus nimiis & continuis, viribus fractis, lentaque febre petenda eſt. Diſcimus etiam ex hoc caſu, ſub tali conſtitutione ægri & circumſtantiarum atque cauſſarum morbi, largiorem ſanguinis miſſionem minime commodum habere locum, ut potius plus obeſſe quam prodeſſe poſſit: neque ſic indiſtincte & promiſcue ſanguinis rejectionem per os, ſanguinis miſſionem poſtulare.

(o)